

Δεκεμβρίου, καθ' ἣν εἰσεκομίζοντο εἰς Παρισίους τὰ λείψανα Ναπολέοντος τοῦ Α'.

1846. Ἐν Pontarlier τῆς Γαλλίας ψυχος 310, 3, ὅπερ ἐστὶ τὸ δριμύτατον ἀπὸ τῆς εὐρέσεως τοῦ θερμομέτρου.

1853. Πῆξις παντελῆς ὄλων σχεδὸν τῶν ποταμῶν τῆς Εὐρώπης.

1871. Ψυχος ἐκτάκτως δριμύ (22 βαθμῶν ἐν τῇ Ἀστεροσκοπείᾳ τῶν Παρισίων) ἀλλὰ μὴ διαρκέσαν· ὁ Σηκουάνας πῆγνυται ἐπὶ μίαν ἡμέραν.

Τοιοῦτος ὁ κατάλογος τῶν ἐκτάκτων χειμῶνων, ὃν παρέχουσιν ἡμῖν αἱ διηγήσεις τῶν χρονογράφων. Ἐννοεῖται δὲ ὅτι ἐν τοῖς προειρημένοις ὁ λόγος εἶνε περὶ τοῦ χειμῶνος ἐν τῇ εὐκράτῳ ζώνῃ. Ἐν ταῖς ἀρκυαῖς χώραις τὸ σύνθημα κατὰ τὸν χειμῶνα ψυχος θὰ ἦτο δι' ἡμᾶς ἐκτακτον καὶ ἀνυπόφορον. Κατὰ τὸν χειμῶνα τοῦ 1834 ἐν τῇ Βορείᾳ Ἀμερικῇ τὸ θερμομετρον κατῆλθε μέχρι 40°, σημεῖον τῆς ἀποψύξεως τοῦ ὑδραργύρου. Ἡ τοῦ ὑδραργύρου δ' ἀπόψυξις εἶνε ἄλλως συνηθεστάτη ἐν Σιβηρίᾳ καὶ τῇ βορειοπάτῃ Ἀμερικῇ. Καθ' ἃ διηγείται ὁ πλοίαρχος Parry ἐν τῇ νήσῳ Μελβίλλη ἐπὶ πέντε συνεχεῖς μῆνας τοῦ ἔτους ὁ ὑδραργυρος μένει ἐν καταστάσει ψύξεως ἐν ὑπαίθρῳ. Κατὰ τὸν χειμῶνα τοῦ 1808-1809 ἐν Μόσχᾳ, ἔνθα τὸ ψυχος ἦτο 42-44 βαθμῶν, ἐγένοντο πολλὰ πειράματα ἐπὶ τοῦ ἀπεψυγμένου ὑδραργύρου.

Κατὰ τινὰ τῶν ἀποδημιῶν αὐτοῦ ὁ πλοίαρχος Ross ἐπλήρωσε τουφέκιον διὰ σφαίρας ἐκ σφεροῦ ὑδραργύρου καὶ πυροβολήσας διετρήθησαν σανίδα ἐνὸς δακτύλου πάχους. Οἱ κάτοικοι τῶν χωρῶν, ἐνιαῖς τὸ ψυχος εἶνε τοσοῦτον δριμύ, φροντίζουσι μετὰ πολλῆς μερίμνης νὰ προφυλάττωνται, καὶ πρὸ πάντων κατὰ τὰ ἄκρα αὐτῶν, τὴν ῥῖνα καὶ τὰ ὦτα. Ἐπειδὴ τὰ ὄργανα αὐτὰ δύνανται νὰ ἀποψυχθῶσι χωρὶς νὰ αἰσθανθῆ τις τὸν ἐλάχιστον πόνον, ἐν πολλαῖς χώραις καθῆκον ἀθρότητος θεωρεῖται νὰ ἐρωτῶσιν οἱ συναντώμενοι ἀλλήλους περὶ τῆς καταστάσεως τοῦ προσώπου των. Γνωστὸν δὲ εἶνε τὸ συμβᾶν εἰς τὴν περιώνυμον τραγωδῶν Ῥαχὴλ, ἥτις, περιδιαβάουσα χειμερινὴν τινὰ ἡμέραν ἐφ' ἀμάξης ἐν ταῖς ὁδοῖς τῆς Πετροπόλεως, οὐ μικρὸν ἐξεπλάγη βλέπουσα ἀγνωστον εἰσορμῶντα εἰς τὴν ἀμάξαν αὐτῆς, καὶ ἀνευ περαιτέρω διάσαφίσεων τρέβοντα ἰσχυρῶς τὴν ῥῖνά της διὰ χιόνος. Κ.]

Ο ΧΕΙΜΩΝΑΣ

Ἐκ τῶν τοῦ Ἡλία Τανταλίδου.

Σκέπασε τὰ κεραμίδια πιθαμαῖς δύο τρεῖς τὸ χιόνι,
Κ' εἰν' ἡ πόλις φασκιωμένη μ' ἕνα κάτασπρο σενδόνι.
Διέτε, διέτ' ἀσπροπροσώπους μέσ' ἑς ταῖς γούνας τυλιγ-
[μένους,
Διέτε, διέτε μέσ' ἑς τὸ χιόνι ὡς τὰ γόνυα χωμένους.
Χάθηχ' ὁ ἥρωισμός
Πανταχοῦ ἀποκλεισμός.

Τοῦ, τοῦ, τοῦ
Κ' ἐγὼ κρυώνω
Μποῦ, μποῦ, μποῦ
Κ' ἐγὼ παγώνω.

ᾠ! τί κρούσταλλα! τί παράγοι! ὁ Δεκέμβριος ἀφρίζει,
Ὁ ἀέρας λυσασμένος ἑς τὰ παράθυρα μουγκρίζει.

Τῆς φακῆς τὰ παληκάρια κουκουλόθηκαν ἑς τὸ στῶμα.
Διέτε μύταις, ὅπου στάζουν, διέτ' ἀχνούς ἀπὸ τὸ στόμα.

Λόγι' ἀκούστε μασητά,
Μάτια διέτε δακρυστά.

Τοῦ, τοῦ, τοῦ,

Κ' ἐγὼ δακρῶω.

Μποῦ, μποῦ, μποῦ

Ἄ! κρού! κρού!

Ἐνας χῶ, χῶ, χῶ, τὰ χέρια εἰς τὸ στόμα του ζεσταίνει

Ἐς τὴ φωτιά ὁ ἄλλος τρέχει καὶ τὰ μοῦτρά του θερμαίνει.

Κι' ὁ λεγάμενος ἐκίνος μὲ τὴν γούνα, τὸ σαμοῦρι,

Ἐως τὸν λαϊμὸ χωμένος χαρτιὰ παίζει ἑς τὸ ταντούρι.

Κ' ἐγὼ θέλω νὰ χυθῶ

Ἐς τὰ ζεστά νὰ ζεσταθῶ;

Τοῦ, τοῦ, τοῦ,

Γιὰ τί κρυώνω,

Μποῦ, μποῦ, μποῦ

Καὶ πλευριτώνω.

Τί καλὸς εἶν' ὁ χειμῶνας δι' ἐκίνον ὅπου καίει!

Τί καλὸ! ἐν ᾧ χιονίζει νὰ ρουφᾷ φούρ φούρ τὸ τέι.

Κ' ἐν ᾧ ἔξω ὁ ἀέρας μᾶς χαλνᾷ τὸν κόσμον ὅλο

Αὐτὸς μέσα νὰ τοὺς βάζῃ καὶ τοὺς δύο συντρόφους σὺ ο!

Πλὴν ἐμένα ἡ χιονιά

Καὶ ἡ βαροχειμωνιά,

Τοῦ, τοῦ, τοῦ

Πῶς μὲ κρυώνει!

Μποῦ, μποῦ, μποῦ

Πῶς μὲ στρουμῶνει!

Λέγουν ἔγινε χειμῶνας φοβερός εἰς ἄλλα μέρη

Ἐνὸς δύο γραμματέων κατετάρξατο τὸ χέρι.

Ἐμειναν Ὑπουργοὶ δύο ἔξωφρα κακαρωμένοι,

Καὶ ἐφημερῖς, μιά, λέγου, νεωστὶ ἐκδοδομένη,

Ἄπ' τὰ χιόν' ἀπ' ταῖς βροχαῖς,

Παρατεῖταις μετοχαῖς

Τοῦ, τοῦ, τοῦ

Ἐσπαγιασμέναις,

Μποῦ, μποῦ, μποῦ,

Ἐσφυχημέναις!

Κοκκινίτσες μου, τί τρέχει; . . . Λοιπὸν μ' ὄλα τὰ λα-
[χούρια,

Μ' ὄλας σας τὰς προφυλάξεις, καὶ μὲ ὄλα τὰ ταντούρια,

Σὰς ἐπιείραξ' ὁ χειμῶνας, χ' εἴθετε κρυο λο γη μ ἐ ν α ἰ ς!

ᾠ! ἡ ὄψις σας ἐκόπη! ὦ! πολ' εἴθετε πειραγμέναις!

Κι' ὅταν βλέπῃ δὲ τινὰς

Τόσον κρύας καλλονάς,

Τοῦ, τοῦ, τοῦ,

Τὸν πιάνει τρώμος,

Μποῦ, μποῦ, μποῦ,

Μεγάλως ὄμως!

Κάλε δὰ μὴν ἔχετ' ἔνοια, κι' ὁ χειμῶνας θὰ περάσῃ

Κ' ἔρχεται τὸ καλοκαίρι, ὅπου θὰ μᾶς ἔσοικουριάσῃ.

Τότε τρώγεσθε κομμάτι κᾶν εἰς τόπον παγωτῶν,

Νὰ ψυχραίνεσθε τὰ στήθη φλογισμένων ἔραστῶν,

Τότε . . (ὄμως δὲν βαστώ
Τὸ κονδύλι μου πετώ,
Τοῦ, τοῦ, τοῦ,
Γιατί παγώνω,
Μποῦ, μποῦ, μποῦ
Γιατί ζαρώνω).

ΜΑΓΚΑΛΙΟΝ ΚΑΙ ΤΑΝΔΟΥΡΙΟΝ

[Ἐκ τῶν τοῦ Σκαρλάτου Βυζαντίου]

Αἱ παντὶ ἀνέμῳ ἀναπεπταμένοι καὶ πλεκταὶ μάλλον ἢ κτισταὶ τουρικαὶ οἰκίαι θερμαίνονται τὸν χειμῶνα δι' ἀνθράκων. Καὶ διὰ τοῦτο τὸ χρισμώτερον τοῦ χειμῶνος ἐπιπλον εἶνε τὸ μαγκάλιον, μικρὸν ἢ μέγα, ὠριχάλκινον ἢ πῆλινον, καὶ τῶν πασσάδων ἀργυροῦν. Τὴν χρῆσιν δὲ τοῦ αἰθράνου τούτου ἀπαντῶμεν καὶ παρὰ τῷ Ἱερεμιά'—«Ὁ δὲ Βασιλεὺς ἐκάθητο ἐν οἴκῳ χειμερινῷ, ἐν τῷ μνηί τῷ ἐννάτῳ, καὶ ἦν τεθειμένον ἐνώπιον αὐτοῦ αἰθράνον πλήρες ἀνθράκων διαφανῶν». Αἱ δὲ γυναῖκες, ἵνα προφυλάξωσι τὴν ὄψιν αὐτῶν ἀπὸ τοῦ φλογμοῦ τοῦ πυραύνου καὶ οἰκονομήσωσι συγχρόνως καὶ τὰ κάρβουνα, ἐπένοησαν τὸ τανδούριον,¹ τοῦ ὁποίου δύσκολον νὰ συλλάβωσιν ἰδέαν αἱ Ἑλληνίδες, ἐὰν μὴ τὸ ἴδωσι.

Τὸ τανδούριον εἶνε εἶδος τραπέζης σκεπασμένης μὲ τάπητας καὶ πεπλώματα, καὶ περιεχούσης ἐντὸς μικροῦ πυραύνου κάρβουνα ἀναμμένα, ὅπου ζεσταίνουσι τοὺς πόδας αὐτῶν οἱ περικαθήμενοι. Ἡ χρῆσις τοῦ εἶναι οἰκονομικωτάτη καὶ, λόγῳ συναναστροφῆς, ὀμιλητικωτάτη.

Ἡ θερμάστρα ὑπάγει κατ' ὀλίγον νὰ ἐξοσρακίσῃ τὸ τανδούριον, καὶ ἴσως πρὸς ὠφέλειαν τῆς ὑγείας τῶν Κυριῶν, διότι πρὸς τοῖς ἄλλοις συνετέλει, λέγουσιν οἱ Ἀσκληπιάδαι, καὶ πρὸς ἀνάπτυξιν τῶν αἰμορροΐδων, τῶν ὁποίων, κατὰ τὸν Χάμμερ, εἶνε καὶ συνώνυμον εἰς τὸ Περσικόν. Δὲν τολμῶ νὰ φιλονεικῶ, ὡς πρὸς τοῦτο, μετὰ τῶν ἐξοχωτάτων, ἀν καὶ ἐγνώρισα τριάκοντα ἴσως ἑκατοντούτιδας Κυρίας ἐν Κωνσταντινουπόλει, αἱ ὁποῖαι διεβίωσαν ὑγιέσταται, ζωηρόταται, εὐθυμόταται, καὶ ἀπέθανον, ὅταν πλέον ἐβαρύνθησαν νὰ ζῶσιν εἰς τὴν κόγχην τοῦ τανδουρίου των· ἐκεῖνο ὄμως, ὅπερ ἤξεύρω, εἶνε ὅτι, ἐὰν ἡ Ἑστία τῶν παλαιῶν ἦτον ἱερά, καὶ ἐν τῇ Εὐρώπῃ κατὰ τὸν Μεσαίωνα παρ' αὐτὴν ἦτον ἡ ἐντιμότερα θέσις, τὴν ὁποίαν κατεῖχε δικαιοματικῶς ὁ γέρον οἰκοδεσπότης ἢ ἡ οἰκοδέσποινα,¹ ὅθεν καὶ τὴν ἐκαλλώπιζον ὡς νύμφην, αἱ εὐγενεῖς συμπολιτίδες μου δὲν μένουσι κατ' οὐδὲν ὀπίσω τῶν παλαιῶν, ἐπιδεικνύμεναι περὶ τὸν τοῦ τανδουρίου των στολισμὸν ὅλην αὐτῶν τὴν πατροπαράδοτον φιλοκαλίαν· καὶ φρονῶ ὅτι διασιέδασις ἢ συνομιλία, τὴν ὁποίαν διεδέχετο πολλάκις περὶ τὸ μεσονύκτιον τὸ λεγόμενον *τσιλι-*

γκιρ-σοφρασί, εἶδος ἐπιδειπνίδος, περίεξ μεγαλοπρεπῶς ἐσρωμένον τανδουρίου, δὲν ἀναπληροῦται οὔτε διὰ τῆς παρεστίας, οὔτε διὰ τῶν ἀνακλιντρων. Ὅτι δὲ, καίτοι συντελοῦν πρὸς ἀνάπαυσιν, καὶ, ἂν θέλητε, ἐκλυσίιν τινα τοῦ σώματος, δὲν ἀφαιρεῖ ὄμως τίποτε τῆς ἀνδρίας τῆς ψυχῆς, ἀπόδειξις ὁ ἀείμνηστος ἐκεῖνος καὶ ἀληθῶς Ἱερός τοῦ Δραγασανίου λόγος, τοῦ ὁποίου ὄλοι σχεδὸν οἱ εὐγενεῖς λογιταὶ ἦσαν ἀναθρεμμένοι εἰς τὸ τανδούριον, καθ' αὐτὸ *Τανδούρ-τσελεμπήδες*, καθὼς τοὺς λέγουσιν. Αἱ δὲ Τούρκισσαι ἰδίως τόσον εἶνε ἀπὸ τοῦ τανδουρίου των ἀναπόσπαστοι, ὥστε, ὅταν ἐβλεπον τὴν Κυρίαν Κόμησαν *Desalleurs*, σύζυγον τοῦ πρέσβεως τῆς Γαλλίας ἐν Κωνσταντινουπόλει, φοροῦσαν τὸ λεγόμενον τότε *παραίριον*, εἶδος κρινολίνου, ὑπὸ τὸ ὅποιον ἐτοποθέτει ὁ ὑπρέτης τὸ συνειθιζόμενον ὑπὸ τῶν Κυριῶν ἐν Εὐρώπῃ αἰθράνον (*chauffe-rette*), ἔλεγον θαυμάζουσαι πρὸς ἀλλήλας: «Ἰδοὺ ἡ Ἑλσαῖ-μπεη *Χαρροῦμ*, ἣτις φέρει μεθ' ἑαυτῆς τὸ τανδούριόν της!»

ΤΑ ΧΡΙΣΤΟΥΓΕΝΝΑ ΕΝ ΑΓΓΛΙΑΙ

Τὰ Χριστούγεννα εἶνε ἑορτὴ δημοτικωτάτη ἐν Ἀγγλίᾳ περιλαμβάνουσα δύο ταυτοχρόνως ἑορτὰς ἡμῶν. τὰ Χριστούγεννα καὶ τὸ Νέον Ἔτος. Εἶνε δ' ἐξαιρέτως ἡ ἑορτὴ τῶν παιδιῶν, ἅτινα καθίστανται οἱ τύρανοι τῆς ἡμέρας, τὰ πάντα ἀνατρέποντες καὶ φερόντες ἄνω καὶ κάτω. Ἡ ἑορτὴ αὕτη πανηγυρίζεται ἰδίως διὰ συμποσίων φαιδροτάτων καὶ ἀτελευτήτων, φιλοξενία δὲ ἄκρα μετὰ χαρᾶς ἐπικρατεῖ ὅλην τὴν ἡμέραν. Πανταχόθεν αἱ καπνοδόχοι καπνίζουσιν, οἱ κλίβανοι εἶνε κατὰ μέστωι κρατῶν κομισθέντων ὑπὸ ἀνθρώπων μετρίως καταστάσεως, οἱ ὄβελοι περιστρέφονται, οἱ φανοὶ, αἱ δᾶδες, οἱ λύχνοι, αἱ λαμπάδες, τὸ φωταερίον ἀστράπτουσιν ἐν τῷ μέσῳ τῆς ὀμιχλώδους νυκτός. Ἀμύθητος δὲ εἶνε ἡ ποσότης τῶν καταναλισκομένων πτηνῶν μάλιστα δὲ τῶν *χηνῶν*. Βασίλισσα δὲ τῆς ἑορτῆς εἶνε ἡ *πουδίγγα*, τὸ κατ' ἐξοχὴν ἔθνικόν πλακούντιον, ὡς παρ' ἡμῖν τὰ *χριστόψωμα* καὶ ἡ *βασιλοπίττα*, ὅθεν καὶ ἡ εὐτελεστάτη τῶν τραπέζων ἔχει τὴν ἡμέραν ταύτην *χῆνα* καὶ *πουδίγγαν*, πρὸς πανηγυρισμὸν τοῦ *Κρίστμας*, ὡς ὀνομάζουσιν οἱ Ἀγγλοὶ τὰ Χριστούγεννα. Οἱ ὑπρέται καὶ οἱ προμηθευταὶ τῶν μεγάλων οἰκιῶν ἔρχονται τὸ μεσονύκτιον εἰς τὰς οἰκίας τῶν κυριῶν των καὶ τῶν πελατῶν, καὶ ἄδοντες τὰ Χριστούγεννα προτείνουσιν εἰς αὐτοὺς τὸ *κουί τῶν Χριστουγέννων*, ἐν ᾧ θὰ τεθῶσι τὰ εἰς αὐτοὺς προωρισμένα δῶρα.

Τὰ Χριστούγεννα ἐπανηγυρίζοντο ἄλλοτε μετὰ πολὺ πλείονος λαμπρότητος καὶ διαχύσεως. Τὸν ἸΓ' αἰῶνα βλέπομεν ἱερέα καὶ βασιλέα ἡγουμένους φαιδρᾶς καὶ πολυπληθοῦς συνοδείας προσωπιδοφόρων πάσης τάξεως, ἄδόντων τὰ Χρι-

1. Ἐκ τοῦ *Τέν-νοῦρ*, σώματος θέρμανσις.

2. Ἐθιμον πανάρχαιον· διότι καὶ ὁ Ὅμηρος τοὺς γέροντας γονεῖς τῆς Ναυσικάας παρὰ τὴν ἑστίαν καθίζει.